18 зобов'язань щодо «Віри за права людини»

Ми, представники релігійних та громадських організацій, що працюють у сфері прав людини, зібралися в Бейруті 28-29 березня 2017 року, висловлюємо глибоке переконання, що наші релігії та вірування поділяють спільне зобов'язання щодо **захисту гідності та рівної цінності всіх людей**. Тому спільні людські цінності та рівна гідність є спільними коріннями наших культур. Віра і права повинні бути сферами, що взаємодоповнюють одна одну. Індивідуальне та колективне вираження релігій або переконань процвітає в середовищі, де захищають права людини, засновані на рівній цінності всіх людей. Аналогічно, права людини можуть скористатися глибоко вкоріненими етичними та духовними основами, які забезпечують релігії або вірування.

Ця декларація «Віра за права людини» звернена до осіб, що належать до релігій та вірувань у всіх регіонах світу, з метою зміцнення згуртованих, мирних та поважних суспільств на основі спільної платформи, орієнтованої на дії, узгодженої всіма зацікавленими сторонами та відкритої для всіх суб'єктів, які поділяють її цілі. Ми цінуємо те, що наша декларація «Віра за права людини», як і її попередник, Рабатський план дій, була розроблена та реалізована під егідою та за підтримки Організації Об'єднаних Націй, яка представляє всі народи світу, та збагачена механізмами ООН з прав людини, такими як спеціальні доповідачі та члени договірних органів.

План дій Рабату 2012 року[1] визначає три конкретні основні обов'язки релігійних лідерів: (a) Релігійні лідери повинні утримуватися від використання повідомлень, що містять нетерпимість, або висловлювань, які можуть підбурювати до насильства, ворожості або дискримінації; (b) Релігійні лідери також відіграють важливу роль у рішучому та оперативному викритті нетерпимості, дискримінаційних стереотипів та випадків мови ненависті; та (c) Релігійні лідери повинні чітко заявити, що насильство ніколи не може бути виправданим як відповідь на підбурювання до ненависті (наприклад, насильство не може бути виправданим попередньою провокацією).

З метою конкретного виконання трьох основних обов'язків, сформульованих у Плані дій Рабата, на який неодноразово позитивно посилалися держави, ми формулюємо наступну таблицю **18 зобов'язань щодо «Віри за права людини»**,[2] , включаючи відповідні подальші дії:

I. Наша найголовніша відповідальність – **відстоювати і захищати право кожного на вільний вибір**, а особливо свободу думки, совісті, релігії чи переконань. Ми підтверджуємо нашу прихильність до універсальних норм[3] та стандартів[4] , включаючи статтю 18 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, яка не допускає жодних обмежень свободи думки та совісті або свободи мати або прийняти релігію чи віру за власним вибором. Ці свободи, які безумовно захищаються універсальними нормами, є також священними і невід'ємними правами відповідно до релігійних вчень.
   - *«Немає примусу в релігії» (Коран 2:256);*
   - *«Істина від вашого Господа, тож хто хоче, нехай вірить, а хто хоче, нехай не вірить» (Коран 18:29);*
   - *«Але якщо служити Господу вам не бажано, то виберіть собі сьогодні, кому ви будете служити...» (Йошуа 24:15)*
   - *«Ніхто не повинен примушувати іншого; ніхто не повинен експлуатувати іншого. Кожен, кожна людина, має невід'ємне право від народження шукати і прагнути щастя і самореалізації. Любов і переконання є єдиним законом соціальної згуртованості» (Гуру Грант Сахіб, с. 74).*
   - *«Коли панують свобода совісті, свобода думки і право на висловлювання, тобто коли кожна людина може висловлювати свої переконання відповідно до власних ідеалів, розвиток і зростання неминучі». (Абдул-Баха)*
   - *«Люди повинні прагнути ставитися один до одного так, як вони хотіли б, щоб ставилися до них — з терпимістю, повагою та співчуттям». (Золоте правило)*[5]

II. Ми розглядаємо цю декларацію «Віра за права людин » як **загальний мінімальний стандарт для віруючих (теїстів, нетеїстів, атеїстів та інших)**, ґрунтуючись на нашому переконанні, що тлумачення релігії чи віри повинні підвищувати рівень захисту людської гідності, який забезпечують закони, створені людьми.

III. Оскільки релігії неминуче підлягають людським інтерпретаціям, ми зобов'язуємося **сприяти конструктивному діалогу щодо розуміння релігійних текстів**. Отже, критичне мислення та дискусії з релігійних питань повинні не тільки толеруватися, а й заохочуватися як необхідна

умова для просвітницьких релігійних інтерпретацій у глобалізованому світі, що складається з дедалі більш багатокультурних і багаторелігійних суспільств, які постійно стикаються з новими викликами.

IV. Ми зобов'язуємося **підтримувати та сприяти рівному ставленню** в усіх сферах та проявах релігії або переконань і засуджувати всі форми дискримінаційних практик. Ми зобов'язуємося **запобігати використанню поняття «державна релігія» для дискримінації будь-якої особи або групи** і вважаємо будь-яке таке тлумачення таким, що суперечить єдності людства і рівній гідності всіх людей. Аналогічно, ми зобов'язуємося запобігати використання «доктринального секуляризму» для обмеження простору для релігійного або світоглядного плюралізму на практиці.

- *«Тоді Петро заговорив: «Тепер я розумію, що Бог не дивиться на особу» (Діяння 10:34).*

V. Ми зобов'язуємося **забезпечити недискримінацію та гендерну рівність** у реалізації цієї декларації «Віра за права людини». Ми конкретно зобов'язуємося переглянути, кожен у своїй компетенції, ті релігійні уявлення та тлумачення, які сприяють збереженню гендерної нерівності та шкідливих стереотипів або навіть виправдовують гендерне насильство. Ми зобов'язуємося забезпечити справедливість і рівну цінність усіх людей, а також підтвердити право всіх жінок, дівчат і хлопців не піддаватися будь-якій формі дискримінації та насильства, включаючи такі шкідливі практики, як каліцтво жіночих геніталій, дитячі та/або примусові шлюби та злочини, скоєні в ім'я так званої честі.

- *«Чоловік повинен поважати свою дружину більше, ніж себе самого, і любити її так само, як себе самого» (Талмуд, Єбамот, 62,б).*
- *«Я ніколи не дозволю, щоб робота когось із вас, чоловіка чи жінки, була втрачена, бо ви є одним цілим». (Коран 3, 195)*
- *«О люди, Ми створили вас з чоловіка і жінки і зробили вас народами і племенами, щоб ви пізнали один одного» (Коран 49:13).*
- *«За образом Божим Він створив його чоловіком і жінкою. Він створив їх». (Буття 1, 27)*
- *«Найкращий серед вас той, хто найкращий для своєї дружини» (Хадис)*
- *«Жінка є другом і партнером на все життя. Жінка продовжує рід. Як ми можемо зневажати ту, від якої народжуються найвеличніші? Від жінки народжується жінка: без жінки ніхто не може існувати». « » (Гуру Грант Сахіб, с. 473)*
- *«Світ людства має два крила — чоловіче і жіноче. Доки ці два крила не будуть рівноцінними за силою, птах не зможе злетіти. Доки жінки не досягнуть того ж рівня, що й чоловіки, доки вони не отримають рівних прав у всіх сферах діяльності, людство не зможе досягти надзвичайних успіхів» (Абдул-Баха).*
- *«Комплексний, цілісний та ефективний підхід до розбудови потенціалу повинен бути спрямований на залучення впливових лідерів, таких як традиційні та релігійні лідери […]» (Спільна загальна рекомендація № 31 Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок/загальний коментар № 18 Комітету з прав дитини щодо шкідливих практик, CEDAW/C/GC/31-CRC/C/GC/18, параграф 70)*

VI. Ми зобов'язуємося **відстоювати права всіх осіб, що належать до меншин**, у наших відповідних сферах діяльності та захищати їхню свободу релігії або переконань, а також їхнє право на рівну та ефективну участь у культурному, релігійному, соціальному, економічному та суспільному житті, як це визнано міжнародним правом у галузі прав людини, як мінімальний стандарт солідарності між усіма віруючими.

VII. Ми зобов'язуємося **публічно засуджувати всі випадки пропаганди ненависті, що підбурює до насильства, дискримінації або ворожості**, включаючи ті, що призводять до жорстоких злочинів. Ми несемо пряму відповідальність за засудження такої пропаганди, особливо коли вона здійснюється в ім'я релігії або переконань.

- *«Ось заповідь: зроби тому, хто зробив, щоб він зробив». (Стародавнє Єгипетське Середньоєгипетське царство);*
- *«Відплачуй за зло справедливістю, а за добро – добром» (Конфуцій).*
- *«Не роби своєму другові того, що ненависно тобі» (Талмуд, Шабат, 31,а)*
- *«Будь-які слова, що ми вимовляємо, слід обирати з обережністю, бо люди чують їх і вони впливають на них на краще чи на гірше» (Будда).*
- *«Самоконтролем і дотриманням дхарми (правильної поведінки) як головного принципу, стався до інших так, як ставишся до себе». (Махабхарата)*
- *«Не мстися і не зберігай злобу на своїх родичів. Люби свого ближнього, як самого себе» (Левіт 19:18)*
- *«Тож усе, що ви хочете, щоб люди робили вам, робіть і ви їм, бо це є закон і пророки». (Матвія 7:12)*

- *«Не приписуй нікому того, чого не хотів би, щоб приписували тобі, і не говори того, чого не робиш» (Бахаулла).*

VIII. Тому ми зобов'язуємося встановити, кожен у своїй сфері, політику та методику **моніторингу тлумачень, рішень або інших релігійних поглядів, які явно суперечать універсальним нормам і стандартам прав людини**, незалежно від того, чи висловлюються вони офіційними інститутами, чи самопроголошеними особами. Ми маємо намір взяти на себе цю відповідальність у дисциплінованому об'єктивному порядку лише в наших відповідних сферах компетенції, у саморефлексивний спосіб, не судячи віру чи переконання інших.

- *«Не судіть, щоб не судили вам. Бо тим судом, яким судите, судитимуть вас, і тією мірою, якою міряєте, мірятимуть вам» (Біблія, Матвія 7:1-2).*
- *«Привчіть своє серце до милосердя до підданих і до любові та доброти до них... бо вони є двох видів: або ваші брати по вірі, або такі самі, як ви, утворенні... Тож простягніть до них своє прощення і милосердя, так само, як ви хотіли б, щоб Аллах простягнув вам Своє прощення і милосердя» (Лист халіфа Алі до Маліка Аштара, губернатора Єгипту).*
- *«Основна мета релігії Бога — встановити єдність серед людства. Божественні Прояви були Засновниками засобів братерства і любові. Вони не прийшли, щоб створити розбрат, ворожнечу і ненависть у світі. Релігія Бога є джерелом любові, але якщо її роблять джерелом ворожнечі та кровопролиття, то, безсумнівно, її відсутність краща за її існування, бо тоді вона стає сатанинською, згубною і перешкодою для людського світу». (Абдул-Баха)*

IX. Ми також зобов'язуємося утримуватися від **будь-яких осудливих публічних заяв**, виступати проти них і спільно **засуджувати будь-які такі заяви будь-яких осіб, які в ім'я релігії мають на меті дискредитувати релігію або вірування іншої особи** чи спільноти таким чином, що це може призвести до насильства в ім'я релігії або позбавлення їхніх прав людини.

X. Ми зобов'язуємося **не надавати ваги виключним тлумаченням**, **що посилаються на релігійні мотиви**, які використовують релігії, вірування або їх прихильників для розпалювання ненависті та насильства, наприклад, з метою отримання виборчих або політичних вигод.

XI. Ми також зобов'язуємося **не придушувати критичні голоси** та погляди з питань релігії чи переконань, хоч би якими помилковими чи образливими вони могли бути, в ім'я «святості» предмета обговорення, і закликаємо держави, які все ще мають закони проти богохульства чи відступництва, скасувати їх, оскільки такі закони мають гнітючий вплив на здійснення свободи думки, совісті, релігії чи переконань, а також на здоровий діалог і дискусію з релігійних питань.

XII. Ми зобов'язуємося **вдосконалювати навчальні програми, навчальні матеріали та підручники**, де деякі релігійні тлумачення або спосіб їх подання можуть спричинити сприйняття як виправдання насильства або дискримінації. У цьому контексті ми зобов'язуємося сприяти повазі до плюралізму та різноманітності в галузі релігії або переконань, а також до права не отримувати релігійного навчання, яке суперечить переконанням особи. Ми також зобов'язуємося **захищати академічну свободу та свободу вираження поглядів** відповідно до статті 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права в рамках релігійного дискурсу з метою сприяння того, щоб релігійне мислення було здатним протистояти новим викликам, а також сприяти вільному і творчому мисленню. Ми зобов'язуємося підтримувати зусилля в галузі релігійних реформ в освітній та інституційній сферах.

- *«Єдиною можливою основою здорової моралі є взаємна терпимість і повага» (А.Дж. Айер).*

XIII. Ми зобов'язуємося спиратися на досвід і уроки, отримані в **роботі з дітьми та молоддю,** які є жертвами або вразливими до підбурювання до насильства в ім'я релігії, з метою розробки методологій, адаптованих інструментів та наративів, що дозволять релігійним громадам ефективно боротися з цим явищем, приділяючи особливу увагу важливій ролі батьків і сімей у виявленні та усуненні ранніх ознак вразливості дітей та молоді до насильства в ім'я релігії.

- *«Нехай ніхто не зневажає тебе за твою молодість, але будь прикладом для віруючих у слові, у поведінці, у любові, у вірі та в чистоті» (1 Тимофія 4:12).*

XIV. Ми зобов'язуємося у своїх сферах впливу сприяти нагальній необхідності забезпечення **поваги у всіх заходах** з **надання гуманітарної допомоги** до *Принципів поведінки Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та НУО в програмах реагування на надзвичайні*

ситуації,[6] , особливо того, щоб допомога надавалася незалежно від віросповідання отримувачів і без будь-якої дискримінації, а також того, щоб допомога не використовувалася для просування певної релігійної точки зору.

XV. Ми зобов'язуємося **не примушувати людей і не експлуатувати осіб, які перебувають у вразливому становищі**, до зміни своєї релігії чи переконань, повною мірою поважаючи свободу кожного мати, приймати чи змінювати релігію чи переконання, а також право виявляти їх через навчання, практику, відправлення релігійних обрядів та дотримання релігійних традицій, як індивідуально, так і спільно з іншими, публічно чи приватно.

XVI. Ми зобов'язуємося **використовувати духовний і моральний авторитет релігій і переконань** з метою зміцнення захисту універсальних прав людини та розробки превентивних стратегій, які ми адаптуємо до наших місцевих умов, користуючись потенційною підтримкою відповідних органів Організації Об'єднаних Націй.

- *«Люби свого ближнього, як самого себе. Немає більшої заповіді, ніж ці» (Марк 12, 31)*
- *«Але любіть своїх ворогів, робіть їм добро і позичайте їм, не чекаючи нічого взамін. Тоді ваша нагорода буде великою» (Лука 6, 35)*
- *«Бог-свідома істота завжди незаплямована, як сонце, яке дарує всім комфорт і тепло. Бог-свідома істота дивиться на всіх однаково, як вітер, який однаково дме на короля і бідного жебрака» (Гуру Грант Сахіб, с. 272).*
- *«Релігія Бога і Його божественний закон є найпотужнішими інструментами і найнадійнішими засобами для пробудження світла єдності серед людей. Прогрес світу, розвиток народів, спокій народів і мир усіх, хто живе на землі, є одними з принципів і заповідей Бога» (Бахаулла).*

XVII. Ми зобов'язуємося підтримувати один одного на рівні реалізації цієї декларації шляхом **обміну практиками**, взаємного підвищення потенціалу та регулярних заходів з оновлення навичок для релігійних і духовних проповідників, вчителів та інструкторів, зокрема в таких сферах, як комунікація, релігійні або віросповідні меншини, міжспільнотна медіація, вирішення конфліктів, раннє виявлення напруженості в громадах та методи її усунення. З цією метою ми будемо шукати шляхи розвитку стійких **партнерських відносин із спеціалізованими академічними установами** з метою сприяння міждисциплінарним дослідженням конкретних питань, пов'язаних з вірою і правами, та використання їх результатів, які можуть бути використані в програмах і інструментах нашої коаліції «Віра за права».

XVIII. Ми зобов'язуємося **більш творчо та послідовно використовувати технологічні засоби** для поширення цієї декларації та подальших повідомлень «Віра за права», щоб зміцнити згуртовані суспільства, збагачені різноманітністю, зокрема в галузі релігій та переконань. Ми також розглянемо засоби для створення інструментів для розширення можливостей та інформаційно-просвітницької діяльності та забезпечимо їх доступність різними мовами для використання на місцевому рівні.

www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomReligion/Pages/FaithForRights.aspx

---

1 Див. документ ООН A/HRC/22/17/Add.4, додаток, додаток, пункт 36.

2 Див. статтю 18 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: «(1) Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії. Це право включає свободу мати або прийняти релігію або переконання за своїм вибором, а також свободу, індивідуально або спільно з іншими, публічно або приватно, виявляти свою релігію або переконання в богослужінні, дотриманні, практиці та навчанні. (2) Ніхто не може бути підданий примусу, який обмежує його свободу віросповідання або переконань. (3) Свобода віросповідання або переконань може бути обмежена лише такими обмеженнями, які передбачені законом і необхідні для забезпечення громадської безпеки, порядку, здоров'я або моралі або основних прав і свобод інших осіб. (4) Держави-учасниці цього Пакту зобов'язуються поважати свободу батьків і, у відповідних випадках, законних опікунів забезпечувати релігійне і моральне виховання своїх дітей відповідно до своїх переконань».

3 До них належать Конвенція про запобігання та покарання злочину геноциду (1948); Конвенція про статус біженців (1951); Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965); Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966); Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права

(1966); Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979); Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (1984); Конвенція про права дитини (1989); Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих мігрантів та членів їх сімей (1990); Конвенція про права інвалідів (2006); та Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень (2006).

[4] Серед них – Загальна декларація прав людини (1948); Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань (1981); Декларація про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (1992); Принципи поведінки Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та НУО в програмах реагування на катастрофи (1994); Декларація ЮНЕСКО про принципи толерантності (1995); Заключний документ Міжнародної консультативної конференції з питань шкільної освіти у зв'язку зі свободою релігії або переконань, толерантності та недискримінації (2001); Толедські керівні принципи викладання релігій та вірувань у державних школах (2007); Декларація Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів (2007); Гаазька декларація «Віра в права людини» (2008); Камденські принципи свободи вираження поглядів та рівності (2009); Резолюція Ради з прав людини 16/18 про боротьбу з нетерпимістю, негативними стереотипами та стигматизацією, а також дискримінацією, підбурюванням до насильства та насильством щодо осіб на підставі релігії або переконань (Стамбульський процес, 2011); Рабатський план дій щодо заборони пропаганди національної, расової або релігійної ненависті, що становить підбурювання до дискримінації, ворожнечі або насильства (2012); Рамки аналізу злочинів, що містять жорстокість (2014); План дій Генерального секретаря щодо запобігання насильницькому екстремізму (2015); а також Фезька декларація про запобігання підбурюванню до насильства, що може призвести до злочинів, що містять жорстокість (2015).

[5] Усі цитати з релігійних текстів або текстів про вірування були надані учасниками семінару в Бейруті стосовно їхньої власної релігії або вірувань і мають лише ілюстративний характер та не є вичерпними.

[6] Див.www.icrc.org/eng/assets/files/publications/icrc-002-1067.pdf .